Ajankohtaiskatsaus ennallistamissuunnitelman valmisteluun

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministerie

Sidosryhmä-yhteistyö

Erillisen osallistamissuunnitelman mukaisesti

Kansliapäällikön vetämä ohjausryhmä

Projektiryhmä
Teemaryhmien puheenjohtajat

Maa- ja sisävesiluontotyypit sekä lajien elinympäristöt (4 Art.) ja virtavedet sekä tulvatasanteet (9 Art.)

Meriluonnon tilan parantaminen (5 Art.)

Biodiversiteettityöryhmä

Kaupunkiympäristöt (8 Art.)

Maatalousympäristöt (12 Art.) ja pölyttäjäkannat (10 Art.)

Metsäluonto (12 Art.)

Lainsäädäntö-hanke

- Lainsäädännön kehittämis- ja muutostarpeiden kokoaminen
- Heikentämättömyys-velvoitteen kansallinen toimeenpano

Organisoituminen ja aikataulu

- Valmistelutyöhön on osallistunut noin 200 asiantuntijaa pääasiassa YM:n ja MMM:n hallinnonalalta ja tutkimuslaitoksista
- Huhti-toukokuussa kootaan kokonaisuus ja vaihtoehdot tavoitteista v. 2030 mennessä
- Lausunnolle toukokuun lopussa
- VN-käsittely ja luonnoksen toimitus komissiolle 1.9. mennessä (asetuksen takaraja)
- Komission palaute +6 kk => viimeistely => VN-päätös ja valmiin suunnitelman toimitus komissiolle 1.9.2027
- Nykyinen ja seuraava hallitus päättävät ennallistamissuunnitelman toimista v. 2030 asti omien reunaehtojensa mukaisesti vuosittaisissa talousarvioprosesseissa
- Ensimmäisessä suunnitelmassa tavoitteet vuosille 2040 ja 2050 ovat suuntaa-antavia ja täsmentyvät kun suunnitelma päivitetään v. 2032 ja 2042. Toimeenpanosta ja resursseista päättää aikanaan kulloinenkin hallitus ja eduskunta

Valmisteluorganisaatio

Kansliapäällikön vetämä ohjausryhmä

Projektiryhmä
Teemaryhmien puheenjohtajat

Maa- ja sisävesiluontotyypit sekä lajien elinympäristöt (4 Art.)
ja virtavedet sekä tulvatasanteet (9 Art.)

Meriluonnon tilan parantaminen
(5 Art.)

Kaupunkiympäristöt (8 Art.)

Maatalousympäristöt (11 Art.) ja pölyttäjäkannat (10 Art.)

Metsäluonto (12 Art.)

Toimeenpano

- Ennallistamissuunnitelman toimeenpanon alkukaudella jäsenmailla on vapaus valita mihin luontotyyppiryhmiin ennallistamis- ja palauttamistoimet kohdennetaan
- Suomessa suunnitelman alkukaudella pääpaino valtionmailla ja suojelualueilla.
- Yksityisille maanomistajille vapaaehtoista: korvauksia suojelusta (esim. METSO-ohjelma) sekä tukia ja avustuksia ennallistamiseen ja luonnonhoitoon (Elinvoimakeskukset, Suomen metsäkeskus)
- Mukaan Suomen tuloksiin voidaan laskea myös esim. yritysten ja säätiöiden työt, jos ne saadaan tilastoitua luotettavasti

Reunaehdot ennallistamissuunnitelman laatimiseen

- Ennallistamissuunnitelman ohjausryhmä, jossa on kaikkien hallituspuolueiden edustus, määritteli työn alussa ennallistamissuunnitelman laatimiselle reunaehdot
- Reunaehtojen pääkohdat:
  - Luontoarvot ja kilpailukyky Suomen suunnitelman ytimenä
  - Suunnitelma laaditaan asetuksen ja näiden periaatteiden mukaisesti ja yhteistyössä
  - Suunnitellut toimet ovat oikeudenmukaisia ja niiden vaikutukset on arvioitu
  - Julkisen rahoituksen käyttö on kustannustehokasta, vaikuttavaa ja uusia rahoituskeinoja mahdollistava

Tavoitteet 1/2

- Maa- ja meriluontotyyppien ennallistamis- ja palauttamistavoitteet (art. 4 ja 5) on pääosin määritelty
  - Asetuksen sallimat joustot käytetty täysimääräisesti
  - Neljän laaja-alaisimman suoluontotyypin osalta tavoitellaan vain n. 30 % ennallistamispinta-alaa asetuksenmukaisen 80-90 % sijaan
  - Vuoteen 2030 mennessä luontotyyppien ennallistamisen heikentyneen pinta-alan kokonaistavoitteesta (30 %) voitaisiin saavuttaa n. 23 %
  - Lajien elinympäristöjen lisäisten tavoitteiden määrittely edellyttää vielä lisäselvityksiä ja jää myöhempään ajankohtaan
- Kaupunkiympäristöt (Art. 8):
  - Koskee Suomessa 67 kuntaa, kaupunkiekosysteemialueiden määrittelyn vaihtoehdot linjattu
- Jokiesteet (Art. 9): poistettavat ja kartoitettavat esteet tunnistettu
  - Vuoden 2020 jälkeen on poistettu 69 estettä ja vuoteen 2030 mennessä on tarkoitus poistaa 55 estettä lisää, jolloin yhteensä 2 242 km jokikilometriä saataisiin vapaana virtaaviksi

Tavoitteet 2/2

- Pölyttäjäkantojen tilan parantamisen toimenpiteet on tunnistettu (Art. 10)
- Maatalous- ja metsäindikaattorit on valittu (Art. 11 ja 12)
- Turvemaiden ennallistamisen tavoitteista (Art. 11) on linjattu
  - Pyritään hyödyntämään asetuksen mahdollistamat joustot mahdollisimman tehokkaasti
- Tavoitteet ja toimenpiteet asetuksen edellyttämien seurantojen järjestämisestä ja tietopuutteiden paikkaamiseksi on määritelty
- Hallituksen esitys heikentämättömyysvelvoitteen kansallisesta toimeenpanosta on valmisteilla tavoitteena tuoda se eduskuntaan marraskuussa 2026

Keskeiset toimenpiteet

- Nykyisten ohjelmien toimeenpano tehostaminen: Helmi, METSO, Ahti, Sotka
- Vesien- ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanon tehostaminen
- Toimijoiden osaamisen kehittäminen
- Informaatio-ohjauksen lisääminen
- Tietopuutteiden paikkaaminen: luontotiedon ja tietojärjestelmien parantaminen
- Erityisesti luontotyyppejä koskevan seurannan kehittäminen
- Kaupunkivihreän lisääminen monipuolisella keinovalikoimalla
- Lainsäädännön kehittäminen: luonnonsuojelulaki, metsälaki, vesilaki ym.
- Tuki- ja rahoituskeinojen kehittäminen, rahoituspohjan laajentaminen; EU-rahoituksen täysimittainen hyödyntäminen

Kustannukset ja rahoitus

- Arviot ennallistamissuunnitelman toteuttamisen kustannuksiksi täsmentyvät kunhan tavoitetasoista ja keskeisistä toimenpiteistä on päätetty
  - Kustannusarviot v. 2030 jälkeiselle ajalle ovat tässä vaiheessa vain suuntaa-antavia ja täsmentyvät työn edetessä ja kun suunnitelmaa päivitetään v. 2032 ja 2042 mennessä
- Kustannuksia katetaan valtion budjetin lisäksi EU-rahoituksella sekä yksityissektorin rahoituksella
- EU-rahoituksen kohdentamista ennallistamisasetuksen toimeenpanoon lisätään hyödyntämällä laajasti eri rahoitusmekanismien tarjoamat mahdollisuudet uudella vuodet 2028-2034 kattavalla rahoituskehyskaudella
- Luonnonarvomarkkinat tarjoavat uudenlaisen keinon kanavoida yksityistä rahoitusta monimuotoisuuden edistämiseen

Maanpuolustuksellinen ennallistaminen

- Ennallistamisasetuksen toimeenpano ei rajoita puolustusvoimien toimintaa
- Puolustusvoimien harjoitustoiminnan hyödyt luonnon monimuotoisuuden tietyille piirteille ovat korvaamattomia ja yhteistyön tulee jatkua osana kansallista ennallistamissuunnitelmaa
- Asetettu työryhmä selvittämään itäisen Suomen maaston luonnollisten etenemisesteiden hyödyntämistä ja kunnostamista maanpuolustusta ja rajaturvallisuutta palveleviksi elementeiksi
- Soiden ennallistamisesta saadaan merkittävää maanpuolustuksellista hyötyä. Mittakaava voi olla merkittävä: laajuus ja rahoitustarve arvioitavana

Esimerkkejä vaikutusten arvioinneista

- Ennallistamissuunnitelman maaseutuvaikutusten arviointi: https://jukuri.luke.fi/items/af54ca99-ea16-4534-bfe2-9e5f2ef7a380
  - Paikallisten osallistuminen on avainasemassa ennallistamisen hyväksyttävyydelle.
  - Ennallistaminen on mahdollisuus maaseudun talouden ja toiminnallisuuden rakenteelliselle uudistamiselle.
- Luonnon ennallistamistoimien terveys- ja hyvinvointivaikutukset -selvitys (THL): https://www.julkari.fi/items/efa3d479-9b13-46ea-bc66-c83adea69dff
  - Tavoitteena on ollut koota tieteellistä näyttöä ennallistamisasetuksen mukaisten toimenpiteiden vaikutuksista ihmisten terveyteen Suomeen sovellettavissa olosuhteissa perustuen aihepiirin kansainvälisiin tutkimusjulkaisuihin
- Metsien ennallistamisen hakkuumahdollisuus- ja arvonlisäysvaikutukset -selvitys (LUKE): https://www.luke.fi/fi/uutiset/metsien-ennallistamisen-laajuus-ja-toteutus-maarittavat-vaikutukset-hakkuumahdollisuuksiin-ja-talouteen
- Kansallisen ennallistamissuunnitelman kustannusten ja hyötyjen tutkimus käynnistynyt SYKE:n vetämänä
  - Tulokset käytettävissä ennen ennallistamissuunnitelman ensimmäisen virallisen version hyväksymistä v. 2027

Kiitos!